

Ig-Nobelova nagrada (časopis Banka, 1995)

Nekoliko tjedana prije dodjele najslavnije nagrade za znanost, Nobelove, koja se dodjeljuje u Stockholmu, na drugoj strani Atlantika dodjeljuje se još jedna nagrada. To je za razliku od časte nagrade Švedske akademije, Ig-Nobelova nagrada - zapravo, "ignoble" - što znači nečasna, bezvrijedna, prosta. Nju unatrag šest godina, 3. oktobra po Gregorijanskom kalendaru dodjeljuje časopis *Annals of Improbable Research* za "rezultate koji se ne mogu i ne smiju ponoviti". Svoj prefiks Ig nagrada zahvaljuje "legendarnom" Ignaciju (Igu) Nobelu, daljem rođaku izumitelja TNTa Alfreda, koji je i sam bio suizumitelj soda-vode. I premda bi teško bilo dokazati postojanje gospodina Iga, nagrada se dodjeljuje stvarnim ljudima, dapače znanstvenicima, i to za prave objavljene znanstvene radove. Dodjeljuju je pravi Nobelovci (premda oni ne izabiru laureate), ceremonija se odvija na harvardskom sveučilištu, prenose je radio i televizijske postaje, a njeno postojanje je već toliko razljutilo znanstvene činovnike da je na primjer savjetnik za znanost britanske vlade, Sir Robert May, zatražio od organizatora da prestanu s dodjeljivanjem Ig Nobelove nagrade i apelirao na britanske znanstvenike da ju ne primaju.

Ove su godine prisutni Nobelovci Sheldon Glashow (fizika 1979), Dudley Herschbach (kemija, 1976) i William Lipscomb (kemija, 1976) čak pristali da se gipsani odljevi njihovih (lijevih) stopala prodaju na aukciji, u korist skupljanja novca za znanstvene programe.

A nagrade su dobili:

- **za biologiju:** Anders Baerheimu i Hogne Sandviku (Sveučilište of Bergen, Norveška) za njihov članak "Utjecaj piva, češnjaka i kiselog vrhnja na apetit pijavica" tiskan u *British Medical Journal*, vol. 309, Dec. 24-31, 1994, str. 1689.)
- **za medicinu:** James Johnston (Reynolds Co.) Joseph Tadde (U.S. Tobacco), Andrew Tisch (Lorillard), William Campbell (Philip Morris) i Thomas Sandefur jr. (Brown and Williamson Tobacco Co.) "za njihovo neuništivo otkriće, posvjedočeno pred Kongresom Sjedinjenih Država, da nikotin ne stvara ovisnost kod potrošača".
- **za fiziku:** Robert Matthews (Sveučilište Aston, Engleska) za njegove studije Murphyjevog zakona, posebno za dokaz da toast ima sklonost k padanju na stranu namazanu putrom. Izvještaj "Padajući toast, Murphyjev zakon i fundamentalne konstante" tiskan je u *European Journal of Physics*, vol. 16. #4, 18. lipnja 1995. str. 172-6. Ovaj dokaz je i inače pobudio znatnu pažnju u svojoj domovini, pa se o njemu nadugačko raspravljalo i na stranicama uglednog tjednika *New Scientist*. Dr Matthews je pokazao da komad tosta namazan maslacem koji pada sa stola ima dovoljan spin samo za jedan poluluping u vremenu koje mu je na raspolaganju do sletanja na pod. Tost je bio simuliran pomoću komada drveta obilježenog s jedne strane drvenim slovom B (za maslac).
- **za mir:** Jacques Chirac, predsjednik Francuske, jer je pedesetu obljetnicu Hirošime obilježio tako što je naredio atomske eksplozije na Pacifiku.
- **za javno zdravlje:** Ellen Kleist (Nuuk, Grenland) i Harald Moi (Oslo, Norveška) za njihov medicinski izvještaj "Prenošenje gonoreje pomoću lutke za napuhavanje", objavljen u *Genitourinary Medicine*, vol. 69. #4, kolovoza 1993, str. 322.)
- **za kemiju:** George Goble (Sveučilište Purdue), za njegov svjetski rekord u paljenju roštilja (tri sekunde) pomoću drvenog ugljena i tekućeg kisika.
- **za biološku raznolikost:** Chonosuke Okamuri iz Laboratorija za izučavanje fosila u Nagoyi, Japan, za otkriće fosila dinosaura, konja, zmajeva, princeza i više od 1000 drugih istrebljenih "mini vrsta", od kojih je svaka manja od 0,025 cm; izvještaji su objavljeni tijekom sedamedesetih i osamdesetih godina u nizu izvještaja "Laboratorija za izučavanje fosila".

- **za književnost:** urednici časopisa *Social Text*, za objavljivanje članka koji nisu razumjeli, za kojeg je autor rekao da je besmislen, i u kojem tvrdi da stvarnost ne postoji. Članak Alana Sokala “Prelaženje granica: prema transformativnoj hermeneutici kvantne gravitacije” tiskan je u časopisu *Social Text*, Proljeće/Ljeto 1996., str. 217-252.
- **za ekonomiju:** Dr. Robert Genco (Sveučilište u Buffalu) za njegovo otkriće da je “financijsko naprezanje indikator rizika za destruktivne periodontalne bolesti”.
- **za umjetnost:** Don Featherston iz Fitchburga, Massachusetts, za ornamentalni izum plastičnog ružičastog plamenca.

Od prošlogodišnjih nagrada vrijedi spomenuti nagradu za ekonomiju Nicku Leesonu (Baring Bank) za “korištenje derivacija u dokazu da svaka financijska institucija ima svoje granice”; za fiziku, Georgetu, Parkeru i Smithu (Norwich) za “Studiju o utjecaju vode na kompaktnost corn-flakesa”; za javno zdravlje Marthi Bakkevig (Sintef Unimed, Norveška) i Ruth Nielson (Tehničko sveučilište u Danskoj) za članak “Utjecaj mokrih gaćica na termoregulatorne reakcije i termalni osjećaj ugodne hladnoći”; i za zubarstvo R. Beaumontu (Minnesota) za studiju “Pacijentove preferencije spram voštane odnosno nevoštane zubne svile”.

Ceremonija je završila obraćanjem trinaestogodišnje djevojčice, glasnogovornice Komiteta za prava bakterija, koja je rekla: “Živimo u raznolikom društvu. Naše najveće etničke skupine nisu Azijati, Afrikanci niti Rusi. Naše najveće etničke skupine su bakterije. Prije sam prala ruke svaki dan. Majka me na to navela. Ali, onda sam saznala o etničkom čišćenju. Svaki put kad operete ruke, uništite milijarde bakterija. To nije pošteno. I bakterije imaju prava. Zato, budimo odrasli: kada od Vas mama zatraži da operete ruke, naprosto recite NE.”